

## Анотація «Антропогенні ландшафти»

**Назва курсу:** «Антропогенні ландшафти»

**Лектор:** Жемеров Олександр Олегович, канд. геогр. наук, проф. кафедри

**Курс, семестр.** Курс: 3й курс, 6й семестр; (ЗФН – 3й курс, 5/6й семестр)

**Загальна кількість академічних годин.** Кількість: кредитів: 4; годин: 120 годин (у тому числі 12 годин - лекції, 36 годин - практичні заняття, 72 години - самостійна робота).

(ЗФН – Кількість: кредитів: 4; академічних годин: 120 годин (у тому числі 6 годин - лекції, 10 годин - практичні заняття, 104 години - самостійна робота).

Курс «Антропогенні ландшафти» тісно пов'язаний із навчальними дисциплінами що вивчалися раніше, безпосередньо «Ландшафтознавство», «Фізична географія України», «Навчальна професійно-орієнтована практика», «Основи геоекології», але більш детально пояснює різні форми прояву людської діяльності в ландшафті. Вплив людської діяльності на довкілля, наслідки впливу (як позитивні, так і негативні дії, що відбуваються у результаті змін компонентів довкілля), антропогенний вплив, його показники впливу, та оцінка впливу діяльності людини.

**Опис курсу:** Знання антропогенного ландшафтознавства, та те, як воно розвивається в Україні, дозволить робити прогностичні та оціночні висновки про майбутні антропогенні ландшафти, як основу вивчення дисципліни. Найбільше це стосується антропогенних змін, тобто зміни природних систем під впливом будь-якої господарської діяльності людини.

**Мета курсу** – формування у студентів уявлень та чіткого розуміння того, що у ландшафтній сфері Землі є не тільки природні комплекси, а поряд з ними функціонують і антропогенні.

### **Перелік компетентностей, що забезпечує дисципліна:**

- базові знання про ландшафтознавство, про сутність антропогенних ландшафтів та використання їх у господарстві;
- здатність укладати й аналізувати ландшафтний прогноз;
- володіння основами ландшафтного картографування і аналізу ландшафтних карт;
- базові знання про сфери вживання ландшафтних карт з метою районування території, проектування, прогнозування і т. ін.

### **Знання:**

- сучасні теоретичні і методологічні основи антропогенного ландшафтознавства;
- предмет, об'єкт і методи дослідження;
- механізм утворення і функціонування антропогенних ландшафтних комплексів; сучасні класифікації та поділи антропогенних ландшафтів та їх місце в ландшафтній сфері Землі.

### **Уміння і навички:**

- виявляти та характеризувати антропогенні ландшафтні комплекси; знаходити їх межі;
- встановлювати зв'язки та їх взаємодію з сусідніми ландшафтними комплексами;

- виявляти негативні наслідки впливу на природне середовище;
- проводити їх сучасну оцінку для будь-яких видів використання та мати можливість передбачити їх подальший розвиток.

**Розділ 1.** Основи теорії антропогенного ландшафтознавства.

Тема 1. Ландшафтна сфера планети Земля.

Тема 2. Основи теорії антропогенного ландшафтознавства

Тема 3. Класифікація антропогенних ландшафтів

**Розділ 2.** Типологія і класи антропогенних ландшафтів

Тема 4. Типологічні структури і межі антропогенних ландшафтів

Тема 5. Регіональні структури та зональність антропогенних ландшафтів

Тема 6. Підходи, принципи і методи пізнання антропогенних ландшафтів

Тема 7. Класи антропогенних ландшафтів

Тема 8. Висотна диференціація антропогенних ландшафтів їх регіональний антропогенно-ландшафтознавчий прогноз

**Головною формою організації вивчення курсу є:**

- лекції, бесіди, лекції-диспути;
- практичні роботи (здійснення аналізу графіків, карт, схем, таблиць) для закріплення у студентів основних положень теоретичного курсу;
- консультації (усні та письмові відповіді на питання);
- контрольна робота (яка дає можливість перевірити засвоєння навчального матеріалу всіма студентами, виміряти обсяг і рівень конкретних знань, умінь і навичок);
- самостійна робота виконується у формі анотацій, презентацій та ілюстративних матеріалів.

**Форми організації контролю знань, система оцінювання:** усне експрес-опитування, виконання практичних робіт, поточна контрольна робота, залік.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

**Мова викладання:** українська

**Список рекомендованої літератури:**

1. Багров М. В., Боков В. О., Черваньов І. Г. Землезнавство. Київ: Либідь. 2000. 462 с.

2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. Київ: ВПЦ Київ. ун-т, 2001. 395 с.
3. Волошин І. М. Ландшафтно-екологічні основи моніторингу / І. М. Волошин. Львів: Простір, 1998. 355 с.
4. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір / М. Д. Гродзинський. К.: Київський ун-т, 2005. У 2-х тт. Т.1. 431 с. Т.2. 503 с.
5. Гродзинський М. Д. Основи ландшафтної екології : підручник / М. Д. Гродзинський. К.: Либідь, 1993. 224 с.
6. Гуцуляк В. М. Ландшафтознавство: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2005. 124 с.
7. Гуцуляк В. М. Ландшафтна екологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / В. М. Гуцуляк, Н. В. Максименко, Т. В. Дудар. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 284 с.
8. Денисик Г. І. Антропогенні ландшафти Правобережної України. Вінниця: Арбат, 1998. 292 с.
9. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. Частина І. Глобальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця: ПП «ГД «Едельвейс і К», 2012. 336 с.
10. Денисик Г. І., Шмагельська М. О., Стефанков Л. І. Мікроосередкові процеси в антропогенних ландшафтах: монографія. Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2010. 210 с.
11. Кравцова І. В., Стефанков Л. Л. Антропогенні ландшафти як чинники регіональних мікрокліматичних змін. Ландшафтознавство. 2(2). 2023. С.112–124. URL: <https://doi.org/10.31652/2786-5665-2022-2-112-124>
12. Мельник Л., Міллер Г. Ландшафтний моніторинг. Київ, 1993. 145 с.
13. Міллер Г. П. Ландшафтознавство. Теорія і практика / Г. П. Міллер, В. М. Петлян, А. В. Мельник. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 172 с.
14. Міхелі С. В. Основи ландшафтознавства: Курс лекцій. Київ – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002. 184 с.
15. Географічні атласи світу, України, Харківської області.

#### **Допоміжна література:**

1. Антропогенні ландшафти Поділля та їх класифікація. URL: <https://library.vspu.net/handle/123456789/8802>
2. Ковальчук І. П., Іванов Є. А., Ключник В. В. Картографування геоecологічного стану природно-господарських систем гірничо-промислових територій // Часопис картографії. Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. Вип. 2. С. 129–137.
3. Іванов Є. А. Природно-господарські системи гірничо-промислових територій Західного регіону України: функціонування, моделювання, оптимізація : автореф. дисер. д-ра геогр. н.; 11.00.11; КНУ ім. Т. Шевченка. Київ: ФОП Корпан Б. І., 2017. 40 с.

4. Іванов Є. Геокадастрові дослідження гірничопромислових територій : монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 372 с.
5. Іванов Є. Ландшафти гірничопромислових територій : монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 334 с.
6. Казаков В. Л. Антропогенні ландшафти Кривбасу. Різноманіття ландшафтних комплексів України та шляхи їх раціонального використання і збереження: методологічні і прикладні аспекти. Зб. наук. праць наук. конф. - Київ, 2000. С. 41-46.
7. Поліщук Л. Мороз А. Кравченко Р. Антропогенні ландшафти Харківської області: інформаційно-екскурсійний матеріал для забезпечення знань про довкілля у системі географічної освіти URL: <https://periodicals.karazin.ua/pbgok/article/view/6414>